

Fluchskrift

Senioren en
voorzieningen in Fryslân

Aanleiding

Voorzieningen belangrijk voor leefbaarheid

Het Fries Sociaal Planbureau (FSP) verricht onderzoek naar de leefbaarheid in Fryslân. Voorzieningen vormen een belangrijk aspect van leefbaarheid. Lokale voorzieningen komen steeds vaker onder druk te staan door bevolkingsontwikkelingen (krimp, vergrijzing, ontgroening), schaalvergroting en maatschappelijke ontwikkelingen. In 2015 is het **Fries burgerpanel** gevraagd naar het belang van verschillende voorzieningen. Het ging hierbij vooral over voorzieningen waarvan mensen geregeld gebruik maken, zoals een supermarkt, huisarts en dorps- of buurthuis. Er komen steeds meer **senioren in Fryslân**. Op dit moment is één op de vijf Friezen 65 jaar of ouder en in 2030 is dit één op de vier. Wat ervaren senioren (65-plus) als belangrijke voorzieningen? Zijn er verschillen met de panelleden jonger dan 65 jaar en zijn er verschillen tussen senioren in stedelijke gebieden en op het platteland? Is mobiliteit van invloed op hoe senioren over voorzieningen denken? In deze publicatie zet het Fries Sociaal Planbureau (FSP) een aantal uitkomsten over senioren uit het onderzoek van het Fries burgerpanel op een rij. Deze publicatie is de derde in een serie van het FSP over senioren in Fryslân.

Dit onderzoek:

560

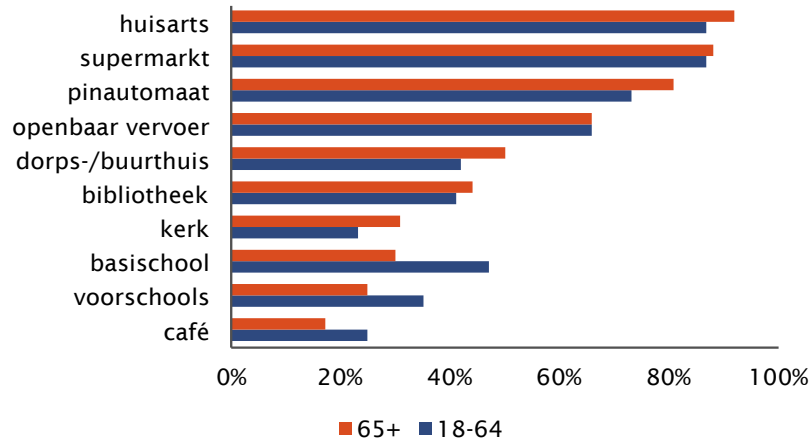
RESPONDENTEN

65+

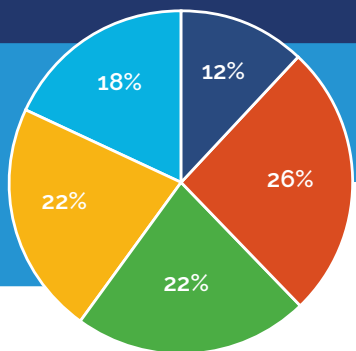
Huisarts en supermarkt belangrijkste voorzieningen voor 65-plussers

Voor de 65-plusleden van het Fries burgerpanel zijn de huisarts, supermarkt en pinautomaat de belangrijkste voorzieningen om dichtbij te wonen. De panelleden is gevraagd dit voor tien lokale voorzieningen aan te geven. Ook voor de leden jonger dan 65 jaar zijn dit de belangrijkste voorzieningen, maar voor de senioren zijn deze voorzieningen nog belangrijker. Voor senioren zijn verder het dorps- of buurthuis, de kerk en de bibliotheek belangrijker dan voor de panelleden jonger dan 65 jaar. De basisschool en de voorschoolse voorzieningen worden door 65-plussers minder belangrijk gevonden dan door de jongere leeftijdsgroepen (18-64 jaar), evenals het café. Voor iedere voorziening geldt hoe vaker deze gebruikt wordt, hoe belangrijker deze wordt gevonden.

Belang van lokale voorzieningen voor 65-plussers en 18-64-jarigen

Bron: Fries burgerpanel 2015

Woonplaats 65-plus deelnemers van Fries burgerpanel

- Kleine dorpen (<500 inwoners)
- Middelgrote dorpen (500-1500 inwoners)
- Grote dorpen (1500-5000 inwoners)
- Regionale centra (5000-15000 inwoners)
- Stedelijke centra (>15000 inwoners)

Gebruik dorps-/buurthuis:

70% senioren van platteland
30% senioren in regionale/stedelijke centra

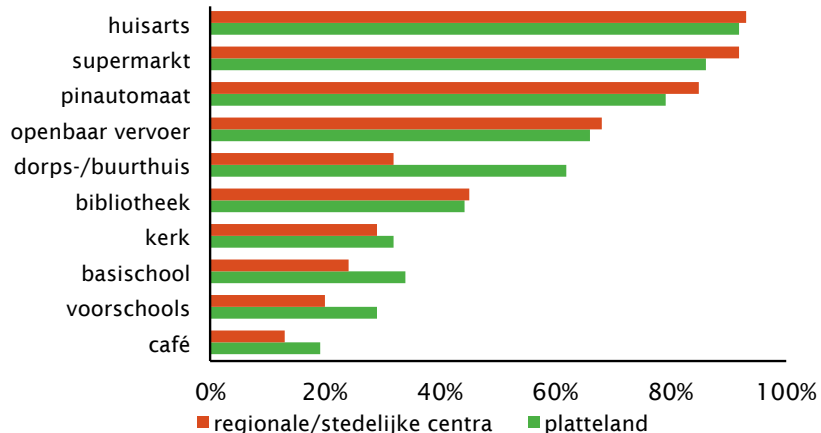
Dorpshuis belangrijk voor senioren op platteland

Tussen de panelleden uit de grote, meer stedelijke plaatsen (meer dan 5000 inwoners) en de dorpen (minder dan 5000 inwoners) zijn verschillen in de mate waarin zij lokale voorzieningen belangrijk vinden. Het grootste verschil is te zien bij de waardering voor het dorps- of buurthuis. Senioren op het platteland vinden het dorps- of buurthuis duidelijk belangrijker dan de senioren in meer stedelijke gebieden. Verder vinden senioren van het platteland een kerk, café, basisschool en voorschoolse voorzieningen belangrijker dan de senioren in meer stedelijke gebieden. Senioren uit de grotere plaatsen vinden het iets belangrijker dichtbij een supermarkt, pinautomaat, openbaar vervoer en een bibliotheek te wonen.

Dorpshuis als ontmoetingsplek

Het dorpshuis blijkt voor senioren in dorpen tot 5000 inwoners een belangrijke voorziening te zijn. 70% van de 65-plus-panelleden in de dorpen maakt meerdere keren per jaar gebruik van het dorpshuis. Het hoogste gebruik van het dorpshuis is in de kleine dorpen. In de regionale/stedelijke centra maakt maar 30% van de senioren gebruik van deze voorziening. In de dorpen is het dorpshuis een belangrijke ontmoetingsplaats. Dit blijkt uit de antwoorden van de 245 panelleden uit dorpen op de vraag 'Stel het dorpshuis dreigt te verdwijnen. Hoe zou u reageren?' De meeste oudere panelleden in dorpen zeggen het jammer te vinden als het dorpshuis verdwijnt. Behalve voor henzelf als gebruiker vinden zij dit vooral jammer voor het dorp en de leefbaarheid in het dorp. Met het verdwijnen van het dorpshuis verdwijnt volgens de senioren 'het hart van het dorp', 'het ontmoetingspunt' en 'de bindende factor in ons dorp'. Een deel van de senioren geeft aan dan zelf of samen met anderen actie te ondernemen om dit tegen te gaan. Andere senioren uit de dorpen zien een alternatief voor ontmoeting in een café of sportkantine.

Belang van lokale voorzieningen in de regionale/stedelijke centra en op het platteland volgens 65-plussers

Bron: Fries burgerpanel 2015

Reactie van 65-plus-panelleden op vraag 'Stel het dorpshuis dreigt te verdwijnen. Hoe zou u reageren?'

Bron: Fries burgerpanel 2015

Rapportcijfer voor voorzieningen:

- Kleine dorpen: **6,0**
- Middelgrote dorpen: **6,2**
- Grote dorpen: **7,2**
- Regionale centra: **7,9**
- Stedelijke centra: **7,5**

Oriëntatie 65-plus:

- **42%** lokaal: maximaal twee dagen per week buiten woonplaats
- **40%** regionaal: meer dan twee dagen per week buiten woonplaats, niet buiten provincie
- **18%** bovenregionaal: minimaal één dag per week buiten provincie

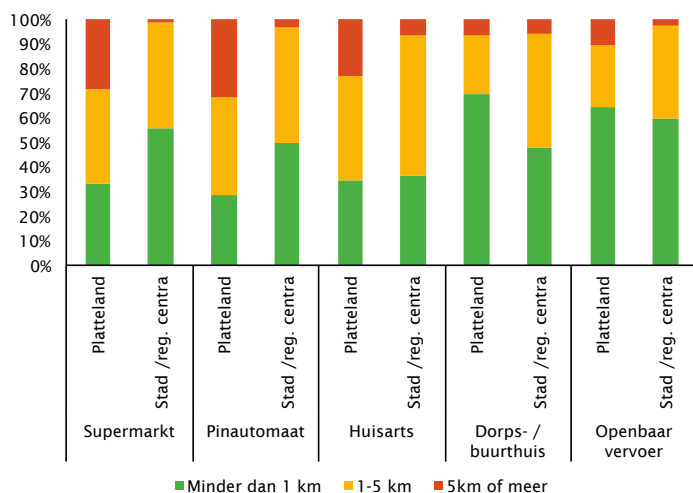
Hoger cijfer voor voorzieningen in steden

Panelleden in dorpen geven een lager rapportcijfer voor het voorzieningenniveau in hun buurt dan panelleden in de regionale en stedelijke centra. Hoe kleiner het dorp, hoe lager het cijfer is dat aan het voorzieningenniveau wordt gegeven. De supermarkt, huisarts en pinautomaat zijn voor de 65-plussers uit het panel de belangrijkste voorzieningen. De senioren uit de regionale en stedelijke centra wonen dicht bij deze drie voorzieningen dan de panelleden van het platteland. Ongeveer een derde van de senioren op het platteland moet hiervoor tenminste vijf kilometer reizen. Voor senioren op het platteland is het dorps-/buurthuis vaker binnen één kilometer te bereiken dan voor senioren uit de grotere plaatsen.

Senioren uit steden meer lokaal georiënteerd

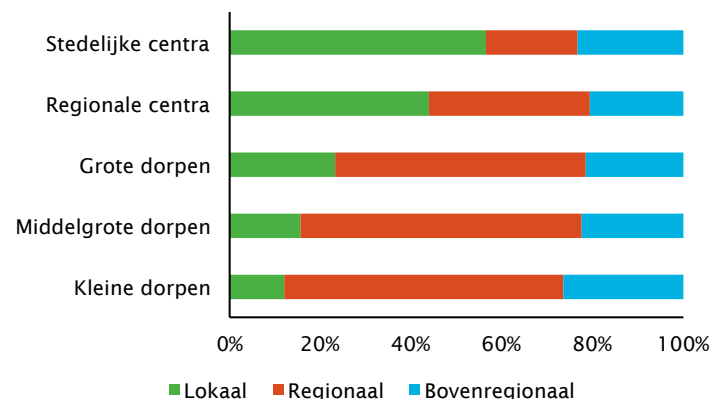
Senioren zijn vaker lokaal georiënteerd (42%) vergeleken met de panelleden onder de 65 jaar (25%). Dit zijn met name senioren uit de regionale en stedelijke centra. In deze plaatsen zijn de meeste voorzieningen dichtbij huis te vinden, waardoor men ook minder vaak buiten de eigen woonplaats hoeft te komen. De senioren in de dorpen zijn veel vaker regionaal georiënteerd en maken het meest gebruik van de auto. Hoe kleiner de plaats, hoe vaker senioren de auto dagelijks gebruiken. Zij lijken gewend te zijn om grotere afstanden te overbruggen voor het bereiken van voorzieningen. In de stedelijke en regionale centra gebruiken senioren vaker dagelijks de fiets. In het algemeen maken senioren vaker gebruik van de elektrische fiets (e-bike) dan de jongere leeftijdsgroep. Eén op de drie senioren (in zowel dorpen als steden) geeft aan tenminste wekelijks een elektrische fiets te gebruiken, terwijl slechts 14% van de panelleden jonger dan 65 jaar hier gebruik van maakt. Dit vervoersmiddel maakt het ook voor de wat minder vitale senioren en senioren zonder auto of rijbewijs mogelijk om grotere afstanden af te leggen dan met een gewone fiets en daarmee voorzieningen te bereiken.

Afstand tot lokale voorzieningen naar regionale/stedelijke centra en platteland van 65-plussers

Bron: Fries burgerpanel 2015

Oriëntatie naar type woonplaats van 65-plussers

Bron: Fries burgerpanel 2015

Minder voorzieningen probleem voor niet mobiele senioren

In het verleden waren in elk dorp – ook de kleine dorpen – meerdere voorzieningen aanwezig. Door bevolkingsontwikkelingen, schaalvergroting en maatschappelijke ontwikkelingen verandert dit. Vooral op het platteland komen voorzieningen onder druk te staan. Steeds meer voorzieningen veranderen van lokale voorzieningen in regionale voorzieningen. Voorbeelden hiervan zijn bibliotheken, scholen en supermarkten. De meeste panelleden vinden het belangrijk in de buurt van voorzieningen te wonen. Oudere panelleden hechten hier nog iets meer waarde aan dan jongere panelleden. Ook zijn er verschillen tussen senioren op het platteland en in de grotere plaatsen. Senioren in de dorpen vinden het erg belangrijk dat er een dorps- of buurthuis in hun woonomgeving is. Het is voor hen een ontmoetingsplaats en zij zien het als een belangrijke voorziening voor de leefbaarheid in het dorp.

Voor senioren die nog mobiel zijn is het afnemen van het aantal voorzieningen in hun omgeving niet zo'n probleem. Steeds meer senioren blijven tot op hoge leeftijd mobiel, zo blijkt ook uit dit onderzoek. Met hun auto, fiets en/of elektrische fiets kunnen zij toch voorzieningen bereiken. Voor senioren die niet meer mobiel zijn, is het wel een probleem als voorzieningen op grotere afstand van hun woning komen te liggen. Vooral voor ouderen op het platteland, waar de dichtheid van voorzieningen een stuk kleiner is dan in de grotere plaatsen. Als de mobiliteit vermindert, vermindert de zelfredzaamheid. De voorzieningen zullen naar de mensen thuis gebracht moeten worden (bezorgdiensten, thuiszorg) of dient vervoer georganiseerd te worden voor deze ouderen. Een andere mogelijkheid is dat zij hulp en ondersteuning ontvangen van anderen (familie, burens, netwerk) in hun lokale omgeving. Een andere optie is verhuizen naar plaatsen waar voorzieningen dichterbij de buurt zijn.

Colofon

Bronnen

Fries Sociaal Planbureau (2015).
Fries burgerpanel over voorzieningen in Fryslân. Leeuwarden: FSP.

Steenbekkers, A., Vermeij, L. (2013).
De Dorpenmonitor - Ontwikkelingen in de Leefsituatie van Dorpsbewoners. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Auteurs

Wilma de Vries
Eelke van der Veen

Contact

wdevries@friessociaalplanbureau.nl
06 44622188/058 234 85 00

Opmaak

Jongens van de Jong

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4
8913 CK Leeuwarden
T (058) 234 85 00
www.friessociaalplanbureau.nl